

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2023

Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică

Cifra proiectului 20.80009.1606.14

Cercetările efectuate în anul 2023, în cadrul proiectului 20.80009.1606.14 *Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică*, au avut drept scop sinteza și valorificarea rezultatelor cercetării științifice. Astfel, au fost generalizate rezultatele analizelor pedologică, paleozoologică și paleoantropologică, realizate pe parcursul anilor 2020-2022, care, la rândul său, au fost coroborate cu rezultatele cercetărilor arheologice de teren.

Pentru căpătarea de informații suplimentare despre siturile arheologice din spațiul de studiu au fost realizate o serie de prospecțiuni aeriene la fortificațiile din bazinul râului Ciorna (Parcani „Zanova”, Mihuleni X și Glinjeni „La Șanț”), periegeze și sondaje în așezările și cetățile din regiunea Nistrului Mijlociu (Dobrușa „La Schit”, Țahnăuți, Saharna „Hulboaca”, Olișcani etc.), precum și săpături arheologice la situl Saharna „Țiglău” (raionul Rezina).

Artefactele descoperite în urma cercetărilor de teren, vase ceramice întregi sau întregibile, figurine antropomorfe și zoomorfe din lut, unelte și ustensile din bronz și fier etc., denotă o locuire intensă în acest spațiu, începând cu sec. XII a. Chr. și până în sec. III a. Chr., inclusiv. Vestigiile descoperite, conform particularităților, au fost atribuite culturilor Holercani-Hansca, Cozia-Saharna, Basarabi-Șoldănești și getică.

Cercetările pedologice, realizate la siturile din regiunea Nistrului Mijlociu, au scos în evidență modificări antropice, atât morfologice, cât și analitice, după parametrii fizici și chimici, în solurile prelevate pentru analize. Aceste modificări denotă o activitate umană intensă în așezările cercetate. Studiul arheozoologic a demonstrat că resturile de mamifere domestice au o pondere foarte mare în așezările din spațiul cercetat, ele reprezentând cca 91-97% din totalul mamiferelor identificate. Proportia ridicată a acestui grup este un indicator al faptului că creșterea mamiferelor (bovină domestică, oaie, capră, porc, cal și câine) era o ocupație foarte importantă pentru locuitorii acestor așezări.

Ca urmare a analizelor antropologice au fost: estimată vârsta biologică în momentul decesului; determinat sexul antropologic; analizat traumatismul, patologiele; analizați indicatorii stresului musculo-scheletic, numiți și indicatori ocupaționali; etc.

Astfel, cercetările de teren și cele interdisciplinare, realizate în anul 2023, s-au soldat cu rezultate remarcabile, care contribuie la soluționarea mai multor probleme științifice, cum ar fi: habitatul și îndeletnicirile comunităților umane din regiunea Nistrului Mijlociu în epoca fierului; riturile și ritualurile funerare ale acestor comunități; cronologia și periodizarea epocii fierului atât în regiunile de studiu, cât și în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Rezultatele cercetărilor, căpătate în cadrul proiectului, au fost valorificate prin intermediul a două monografii, 12 articole științifice, dintre care două în reviste din baza de date SCOPUS, și 36 rezumate la manifestări științifice. Membrii proiectului au participat la: cinci conferințe internaționale (peste hotare) – 11 comunicări; trei conferințe internaționale (în Republica Moldova)

– 5 comunicări; patru conferințe naționale cu participare internațională – 20 comunicări; trei conferințe naționale – 11 comunicări.

În perioada 27-30 iulie 2023, la Saharna a fost organizat Colloquium-ul de vară cu tema „*Artefacte, tehnologii și materii prime în spațiul tiso-nistrean în epoca fierului*” / „*Artifacts, Technology and Raw Material in the Tisza-Dniester region in the Iron Age*”, la care au participat 30 de cercetători din România, Germania și Republica Moldova, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” prezentând opt comunicări bazate pe cercetările din cadrul proiectului.

Deopotrivă cu cercetarea științifică, echipa proiectului a fost preocupată și de transferul de cunoștințe și informații despre bunele practici interdisciplinare către cercetători și cadre didactice. Cu acest scop, în cadrul Seminarului de Arheologie și Istorie Antică, Facultatea de Istorie și Filosofie, USM, au fost organizate o serie de prelegeri, la care membrii echipei proiectului, precum și specialiștii invitați, au prezentat rezultatele recente ale cercetărilor.

De asemenea, membrii echipei, prin intermediul emisiunilor televizate și radio, au promovat patrimoniul arheologic din epoca fierului din regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic, accentuând necesitatea salvagădării acestuia.

The research carried out in 2023, within the project 20.80009.1606.14 *The archeological heritage of the Iron Age in the Middle Dniester region and the Cogâlnic River basin: interdisciplinary research and scientific development*, aimed to summarize and use the results of scientific research. Thus, the results of the pedological, paleozoological and paleoanthropological analyses carried out in 2020-2022 were summarized, which, in turn, were corroborated with the results of the archaeological field research.

In order to obtain additional information about the archaeological sites in the area under study, a series of aerial photographs of fortifications in the Ciorna River basin (Parcani “Zanova”, Mihuleni X and Glinjeni “La Șanț”), explorations and surveys in the settlements and fortresses of the Middle Dniester region (Dobrușa “La Schit”, Țahnăuți, Saharna “Hulboaca”, Olișcani, etc.), as well as archaeological excavations at the Saharna “Țiglău” site (Rezina district) were carried out.

The artefacts found as a result of the field research – intact or restorable ceramic vessels, anthropomorphic and zoomorphic clay figurines, bronze and iron tools and utensils, etc., denote an intense habitation in this space since the 12th century BC until the 3rd century BC inclusive. Based on their characteristics, the discovered remains were attributed to the Holercani-Hansca, Cozia-Saharna, Basarabi-Șoldănești and Getic cultures.

The pedological research, carried out at the sites in the Middle Dniester region, revealed anthropogenic changes in the soils sampled for analysis, both morphological and analytical, according to the physical and chemical parameters. These changes denote intense human activity in the investigated settlements.

The archaeozoological research has shown that the remains of domestic mammals make up a very large proportion at the settlements of the study area, they represent approximately 91-97% of the total number of identified mammals. The high proportion of this group is an indication that the breeding of mammals (domestic cattle, sheep, goats, pigs, horses and dogs) was a very important occupation for the inhabitants of these settlements.

As a result of anthropological analysis, biological age at the time of death was estimated; anthropological gender was determined; injuries and pathologies were analyzed; musculoskeletal stress indicators, also called occupational indicators, were analyzed; etc.

Thus, field and interdisciplinary research carried out in 2023 led to remarkable results that contribute to the solution of a number of scientific problems, such as: the habitat and occupation of human communities of the Middle Dniester region during the Iron Age; funeral rites and rituals of these communities; chronology and periodization of the Iron Age both in the studied regions and in the Carpathian-Danubian-Pontic space.

The research results obtained within the project were used in two monographs, 12 scientific articles, two of which were in SCOPUS database journals, and 36 abstracts at scientific events. Project participants took part in: five international conferences (abroad) – 11 scientific reports; three international conferences (in the Republic of Moldova) – 5 scientific reports; four national conferences with international participation – 20 scientific reports; three national conferences – 11 scientific reports.

From July 27 to July 30, 2023, the Summer Colloquium on the topic “Artifacts, Technology and Raw Material in the Tisza-Dniester region in the Iron Age” was organized at Saharna, which was attended by 30 researchers from Romania, Germany and the Republic of Moldova; the team of the Ion Niculiță Archeology Center presented eight scientific reports based on research within the project.

Along with scientific research, the project team also worked to transfer knowledge and information about best interdisciplinary practices to researchers and teachers. For this purpose, within the framework of the Seminar of Archeology and Ancient History of the Faculty of History and Philosophy of the Moldova State University, a series of lectures were organized at which members of the project team, as well as invited specialists, presented the recent research results.

In addition, team members, through television and radio broadcasts, promoted the archaeological heritage of the Iron Age in the Middle Dniester region and the Cogâlnic river basin, emphasizing the need for its preservation.

Conducătorul de proiect _____ / ZANOCI Aurel

Data: _____

LȘ